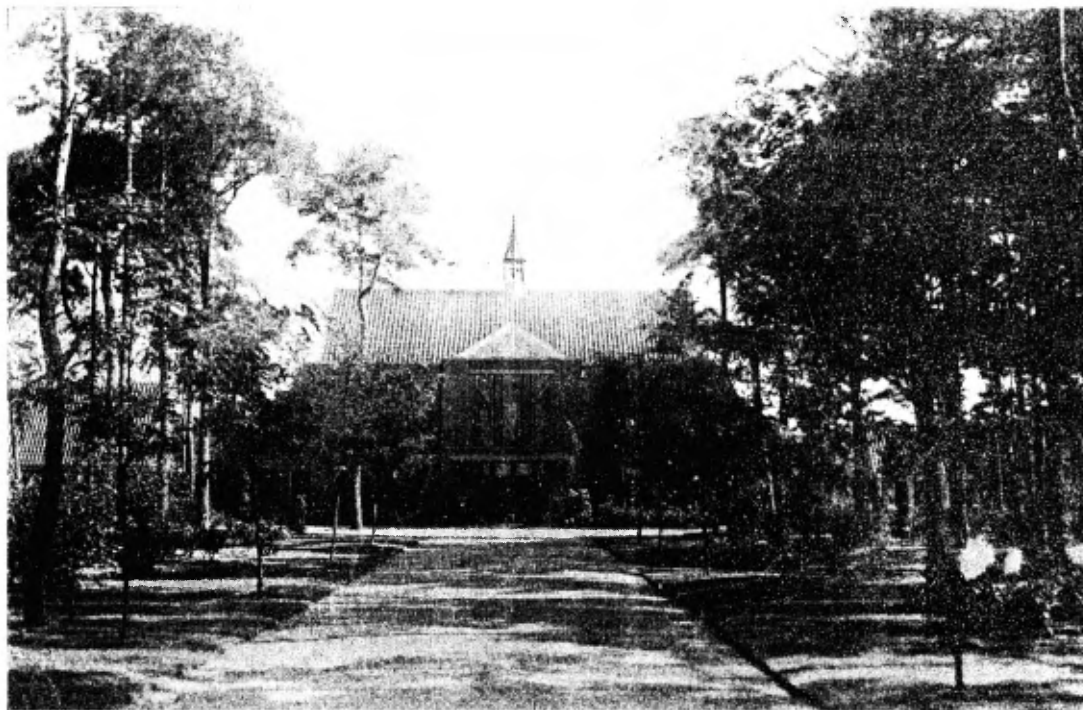

ALLERZIELEN

Ontvangkamers, vanaf de hoofdlaan, die het terrein in tweeën splitst. De deuren van de aula zijn geopend. Geheel links de opzichterswoning.

Allerzielen is mij altijd een dierbare, innige dag.

Het is, of de dageraad van Allerzielen, twee November, anders rijst dan die van de banale dagen. Het licht is verteederd door weemoed, door herinnering. Van den eersten tot den laatsten stond op dezen dag wil ik mijn dooden herdenken. Ter hunner eere zet ik paarse asters neer, en witte calla's. En ik heb behoefte te zijn bij de dooden, in hun hof — op een kerkhof.

Waar dan ook. Of mijn eigen lieven er hun rust gevonden hebben, of dat ik slechts vreemde namen lees, als mijn oog even zich opent voor de werkelijkheid en de draad mijner droomen even afbreekt.

Het moderne leven brengt den mensch her en der.

Vele kerkhoven heb ik betreden op Allerzielen. Veel moeite kostte het mij, een hof der dooden te vinden, waar mijn droomen veilig waren. Ik liep op vele rechte, knersende paden langs vierkante perken in vol fel licht. Ik zag opeenhoopingen van grafzerken, en al te duidelijk, droomverscheurend duidelijk, bleek, hoe gewoekerd moest worden met elken halven vierkanten meter grond. Ik werd verjaagd door wanstaltige beelden, ik huiverde van kralen kransen, portretten in dozen met ijzeren kransen, verroeste kruisen. — lompe, plompe mausolea. Toch vond ik hier en daar nog wel een hoek voor mijn droomen. Een bank, waar ik onder de boomen, half ontakeld door den herfst, tot nieuwe schoonheid herleefd in den Sint-Maartenszomer, me over kon geven aan de herinneringen.

„Komm an mein Herz — dasz ich dich wieder habe“.

In Den Haag is de hoek der Oud-Katholieken zoo liefelijk. Op Oud-Eikenduinen, bij de ruïne. Die hoek, en zijn naaste omgeving maakt zooveel goed, van wat de fel-lichte, de overvolle, de rechtlijnige gedeelten ontstichten.

Het kerkhof van Schoonhoven, in een arm van de Lek. De Luthersche grafkelder en naaste omgeving op het Utrechtsch kerkhof buiten Tolsteeg.

Maar nu heb ik sedert enkele jaren mijn tehuis gevonden voor mijn droomen van den Allerzielendag. Nu ken ik een waren Hof der Dooden, een rustplaats voor hen, waarheen men ze getrooster brengt, een oord voor onze dooden, dat ons toestaat, weer gansch en al bij hen te zijn, op Allerzielen.

Al zijn we overtuigd: Zij, die we zoeken, ze zijn hier niet. Ze zijn al lang aan de aardsche sfeer onttogen. Toch doet het ons menschelijk hart goed, te weten, dat, wat er aan stof van hen rest, zoo liefelijk geborgen is. En met hun geest kunnen we de onze vereenigen in de suizelende stilte van het statige bosch.

Ik spreek van de begraafplaats Den-en-Rust op Bilt-hoven.

Welk een schoone, liefelijke dag wordt Allerzielen hier!

Mij is het, of de sfeer er vol is van melodische geluiden. Die ons geestesoor kunnen hooren, omdat het zóó stil is in het mooie, hooge dennenbosch.

Zie — een graf van een jong meisje. — En er zingt om me heen, niet de aanvang van het lied, waarin ze terugdeinst voor den Dood, — maar het vertroostende, rustbrengende slot ervan:

Gieb deine Hand, bin Freund, und komme nicht
zu strafen.
Sollst sanft in meinen Armen schlafen.

Onhoorbaar gaan mijn schreden over den zachten, veerkrachtigen boschgrond. Een kindergraf. En ik moet

Het ronde bouwwerk, dat de urnen-nissen bevat.

denken, dat het hier een goed oord voor den Seelchenbaum uit het sprookje moet zijn.

Ge weet wel, de Boom, waar de zieltjes van de ongedoopte kindertjes moeten wachten, tot het Kerstkind ze mee zal voeren in het Paradijs.

Het is twee November. — Kerstmis licht van verre aan, tusschen de denneboomen.

„Aufwärts schwirrt der Schwarm
Ihm nach und hoch ob Wald und Wies'
Ganz graden Weges ins Paradies!

In dezen Lusthof der Dooden voelt men, dat het mogelijk is, wat Willem Kloos ons opdroeg, in een zijner schoonste gedichten:

„Men moet niet van het lieve Doodzijn ijzen.”

De Begraafplaats Den-en-Rust ligt een eind ten Westen van de statige Gezichtslaan te Bilthoven. Ze is een gedeelte der Maartensdijksche bosschen. Van de Frans Halslaan af leidt een verharde weg naar de Aula. Deze, uitgevoerd in blank Slavonisch eikenhout, heeft prachtige glas-in-loodramen van Schries en de Ru.

Een kijkje op enkele graven in het bosch.

Een naar den Hemel reikende, smachtende vrouwengestalte beeldt de ziel uit, die het aardse mocht ontvliden. Een knielende vrouwenfiguur bukt onder het juk van haar smart, en bidt voor de rust van haar dooden. Zóózeer spreekt alles in het bosch en in dezen Doorgang-ter-Ruste van troost, dat ik bij deze vrouw moest denken aan het kindje uit het sprookje van Andersen, dat zijn moeder smeekte, niet zooveel te schreien, want dan werd zijn hemdje zoo zwaar van haar tranen en hij wou zoo graag omhoog, omhoog, den Hemel in.

Jhr. Ir. den Tex ontwierp de plannen voor Aula, wachtkamer en verdere gebouwen. Tuinarchitect Wervelman heeft den aanleg tot kerkhof ontworpen voor het boschterrein, $7\frac{1}{2}$ H.A. groot. Hij is er schitterend in geslaagd, het karakter van het Bilthovensche dennenbosch, met zijn lichte golvingen van den bodem, onge-rept te bewaren. Het directeurschap over den Hof is opgedragen aan F. B. Tap te Bilthoven.

Ik sprak u van mijn ijzen over kralen kransen en verdere afgrijselijke onstichtelijkheden onzer overvol rakende kerkhoven. Dit gevaar zou natuurlijk op den duur Den-en-Rust bedreigen, als er niet een commissie van advies bestond, die, volgens de woorden van het prospectus „zal waken zoowel over het materiaal als

over de vormgeving van het zichtbare deel der graven.”

Een der schoonste gedeelten van den Hof is wel de urnentuin dicht bij het voorname bouwwerk, dat de sluitplaats-nissen bergt.

Hoe prachtig doet het blauw-groen der aarden urnenvazen tegen het bruin der dennenaalden, en tusschen de grijzige stammen der rijzige dennen! Hoe van voor-namen eenvoud is die andere bergplaats van de asch der dooden. Een bronzen sluitplaats voor een nis — een sober gegraveerde naam, hier en daar een handvol bloemen er voor, op den gemetselden drempel.

De Aula stond open. Het orgel zweeg, de luiklok zweeg. En toch was het bosch één lied, één gezang, waarnaar ik niet moede werd in extase te luisteren.

Komm, lieber Tod, komm süsze Ruh. —

En nog zoo vele schoone liederen van den Dood en de Dooden. Tot alle stemmen samenvloeiden in een machtig slotkoor:

Wir setzen uns mit Tränen nieder
Und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte! Sanfte Ruh'!

NANNIE VAN WEHL. •